

**ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการ
ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี***
**BUDDHIST MONK'S OPINIONS TOWARDS LEADERSHIP
OF CHIEF ABBOT IN PHANOM DISTRICT OF SURAT THANI PROVINCE**

พระณัฐวุฒิ ธมมวิโร (แดงรอด)

Phra natthawut dhammaviro (daengrot)

พระมหาอภิพงศ์ ภูริวฑฒโน (คำหงษา)

Phramaha Apioong Bhurivaddano (Khamhongsa)

พระราชวิสุทธิกวี

Phrarachwisuttikawee

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

Mahamakut Buddhist University Srithmasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: tara2515@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะของพระสงฆ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสงฆ์ในอำเภอพนม จำนวน 100 รูป โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ (Cluster Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ทั้ง 7 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 และเมื่อจำแนกรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดพบว่าด้านการปกครองอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 รองลงมาคือด้านการศึกษา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ด้านคุณลักษณะของความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 และด้านปัจจัยการบริหารงานของเจ้าอาวาสมี

* Received 8 October 2019; Revised 25 December 2019; Accepted 26 December 2019

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ด้านศาสนวัตถุมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านศาสนพิธีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และด้านการบริหารงานบุคคลค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ตามลำดับ

2. ในด้านภาวะผู้นำเมื่อจำแนกตามสถานสภาพส่วนบุคคลโดยรวมพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาการศึกษาทางโลกและการศึกษาทางบาลีที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้สำหรับพระสงฆ์ที่มีการศึกษาทางธรรม และตำแหน่งที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหาและอุปสรรคของพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัดและชุมชนใกล้เคียงอยู่ในระดับปานกลางและส่วนใหญ่ทำแบบเชิงรับอยู่กับที่อยู่กับวัดไม่ขยายขอบเขตการทำงานลงสู่ชุมชนเท่าที่ควรทำให้ขาดการรับทราบข้อมูลและสภาพปัญหาที่แท้จริงพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ยังขาดการทำงานเป็นระบบไม่มีนโยบายและการวางแผนที่ชัดเจนและที่สำคัญคือขาดบุคลากรที่มีศักยภาพที่จะมาสนองงานด้านการพัฒนางานกิจการของคณะสงฆ์จึงควรเร่งปรับปรุงในส่วนนี้เป็นการเร่งด่วน

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, ภาวะผู้นำ, พระสังฆาธิการ

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the level of opinions of monks towards the leadership of Sangha Administrator in Phanom District, Surat Thani 2) to compare the opinions of monks towards the leadership of Sangha Administrator in Phanom District Surat Thani 3) To study the problems Obstacles and suggestions of monks regarding the leadership of Sangha Administrative monks in Phanom District, Surat Thani Province The survey research was conducted 100 monks in Phanom District by using Cluster Sampling, a tool used to collect data as a questionnaire. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, ANOVA and comparing treatment group means by least significant difference (LSD) method.

The results of the study were as follows:

1. The monks' opinions on the leadership of Sangha Administrator in Phanom District Surat Thani In all 7 aspects, found that the overall picture is at a high level The average value is 3.55 and when the classification is ranked in order from highest to lowest, it is found that the governance is in a high level. Mean is 3.91, followed by education, average is 3.85 leadership characteristics

With an average of 3.84 and the administrative factor of the abbot With an average value of 3.78 for religious objects With an average of 3.77 for ordinances, an average of 3.76 and for personnel administration The average is 3.70 respectively.

2. Leadership When classified according to overall personal condition Buddhist monks who have worldly education And Pali education different There were different opinions on the leadership of Sangha Administrator. Which is in line with the hypothesis For monks with different religious education and positions There was no difference in opinions on the leadership of Abbot. Which is not in line with the hypothesis set

3. The main problems of the said abbots are the limitation concerned on the development of the temple and nearby communities. Most of them have followed the traditional approach including the organization of temple-based ceremonies, lack of community participation, ineffective communication caused the shortage of real time information and lack of understanding on the problems, development inefficiency due to the poor community relation. They have no any policy and plans in advance leading to the goals. The approach of each temple was rather scattered and lack of coordination of the network, especially, the shortage of experienced and competent monks in the field of development.

Keywords: Opinions, Leadership, Chiefabbot

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทย ให้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตคือหันไปพึ่งพาวัตถุเพิ่มมากขึ้น ความทันสมัยของโลกในยุคปัจจุบัน ทำให้พระสงฆ์จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเข้ามามีบทบาทเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีงามให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน เพราะพระพุทธศาสนามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีบทบาทในการกล่อมเกลাজิตใจและอบรมคุณลักษณะนิสัยอันดีงามให้กับผู้คนในสังคม ตลอดจนการให้ความอนุเคราะห์ที่สอดคล้องกับตามความต้องการของประชาชน อีกทั้งมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาให้กับสังคมประเทศชาติมาแล้วเป็นอย่างดี

สังคมไทยได้มีการยอมรับนับถือพระสงฆ์ว่าเป็นผู้นำทางด้านจิตใจและเป็นศูนย์รวมความเคารพนับถือเนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าพระสงฆ์เป็นผู้ประพฤติธรรมมีความบริสุทธิ์และเป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจความศรัทธาและ

ความสัมพันธ์ของชาวบ้านไทยที่มีต่อพระสงฆ์นั้นส่งผลให้พระสงฆ์ต้องเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยและสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันวัดและพระสงฆ์จึงถือว่าเป็นศูนย์กลางเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณในการพัฒนาจิตใจและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของประชาชนได้เป็นอย่างดีเปรียบประดุจเหมือนตะเกียงให้แสงสว่างเป็นประโยชน์แก่ผู้คนเป็นตะเกียงทางจิตวิญญาณของชาวบ้าน เพราะฉะนั้นพระสงฆ์จึงเป็นผู้นำการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งทั้งหลายทั้งปวงทั้งภายในวัดและภายนอกวัดด้วยหลักความถูกต้องดีงามและได้ประโยชน์สูงสุดสร้างความเจริญก้าวหน้าเป็นปึกแผ่นต่อวัดวาอารามและเป็นประโยชน์แก่พุทธบริษัทที่เป็นชาวบ้านอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ (พิสิฐ เจริญสุข, 2538)

แม้ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากเนื่องจากรัฐบาลต้องการที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองเหมือนกับประเทศที่พัฒนาก้าวหน้าแล้ว ผลที่เกิดขึ้นตามมาก็คือเกิดปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดโสเภณีความยากจน การคอร์รัปชันคนอพยพเข้าเมืองชุมชนล่มสลาย ฯลฯ ปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มมากขึ้นและทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (ไพฑูรย์ เครือแก้ว, 2538) การเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าถึงจิตใจของประชาชน ให้คนในสังคมได้นำเอาหลักธรรมนั้นไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ชีวิตประสบแต่สิ่งที่ดีงาม พ้นทุกข์และประสบความสุขอย่างแท้จริง เพื่อเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาของสังคม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อสังคมไทยยุคสมัยปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง

แต่การจะเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธเจ้าให้เข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพภาวะผู้นำของพระสงฆ์สำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะพระสงฆ์สำคัญการเป็นผู้รับผิดชอบกิจการของพระพุทธศาสนาในทุก ๆ ด้าน นอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถมีบารมีและคุณธรรมมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีแล้วจะต้องมีภาวะของความเป็นผู้นำสูงซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการศึกษาปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาการยอมรับนับถือจากพุทธศาสนิกชน “พระสงฆ์สำคัญการนอกจากจะมีหน้าที่รับผิดชอบภาระงานของคณะสงฆ์แล้ว ยังได้ชื่อว่า “เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ” ของประชาชนในถิ่นนั้น ๆ ด้วย เนื่องจากพระสงฆ์เป็นที่พึ่งทางใจของประชาชน” (พระครูสิริจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม), 2549) หากพระสงฆ์สำคัญการมีลักษณะเป็นผู้นำสูง มีวิสัยทัศน์ (Vision) กว้างไกลย่อมนำพาองค์กรคณะสงฆ์ วัดและพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองการศึกษาภาวะผู้นำของพระสงฆ์สำคัญการจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมการบริหารกิจการของวัดและพระพุทธศาสนา ให้มีการพัฒนายิ่งขึ้นอันจะส่งผลให้พระพุทธศาสนาดำรงมั่นคงสืบต่อไปคณะสงฆ์อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย มีพื้นที่การปกครอง 2 ตำบล คือ ตำบลคลองชะอุ่น และตำบลพนม โดยมีวัดที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ทั้งหมด 16 วัด มีเจ้าคณะพระสงฆ์สำคัญการปกครองและบริหารให้กิจการคณะสงฆ์เป็นไปได้ดีด้วยดี มีความถูกต้องเป็นไปตามหลักพระธรรมและระเบียบของ

มหาเถรสมาคม โดยพระสังฆาธิการมีหน้าที่ในการปกครองคณะสงฆ์หรือบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้ครบทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ผู้นำในการปกครองคณะสงฆ์ 2) ผู้นำในการศาสนศึกษา 3) ผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 4) ผู้นำในการศึกษาสงเคราะห์ 5) ผู้นำในการสาธารณูปการ และ 6) ผู้นำในการสาธารณสงเคราะห์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อคุณประโยชน์สูงสุดในการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นด้วยความดีงามตามพระธรรมวินัย และเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้รักษาการเจ้าอาวาสวัดปากตรัง อำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่องความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อต้องการศึกษาว่าในปัจจุบันนี้ พระสังฆาธิการในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น มีภาวะผู้นำหรือคุณสมบัติของความเป็นผู้นำมากน้อยเพียงใด มีแนวทางในการบริหารจัดการวัดและชุมชนให้เป็นไปในทิศทางใด มีวิธีการกลยุทธ์ในการพัฒนาวัดและชุมชนให้เจริญรุ่งเรืองมีความสันติสุขและเกิดความพัฒนาอย่างมั่นคงต่อเนื่องและเป็นที่ยอมรับจนกลายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาของชุมชนผลที่ได้จากการศึกษาสามารถที่จะนำไปใช้ในการบริหารงานของพระสังฆาธิการและการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของพระสงฆ์เกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการศึกษาโดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มุ่งศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พระสงฆ์ในอำเภอพวนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 135 รูป (สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพวนม, 2562) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสงฆ์ที่สุ่มจากประชากรโดยใช้วิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้จำนวน 100 รูปและทำการหาสัดส่วนตามจำนวนพระสงฆ์โดยการสุ่มจับสลากแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนลักษณะและการสร้างเครื่องมือ คือผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เคยมีผู้ดำเนินการวิจัยเอานำมากำหนดกรอบแนวคิด กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ตำแหน่ง

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของพระสงฆ์เกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อการศึกษาวิจัยนั้น ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทดสอบเครื่องมือโดยการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามขั้นตอนดังนี้

1. การทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยผู้ศึกษาวิจัยได้นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยใน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช ช่วยตรวจสอบความถูกต้องครอบคลุม และแก้ไขปรับปรุง ให้เกิดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม รูปแบบของแบบสอบถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ถึง 1.0 มีบางข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.5 จึงต้องปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของ ผู้เชี่ยวชาญ

2. หาคความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับพระสงฆ์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 รูป เพื่อหาความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient)

ของครอนบาค (Cronbach) (ประกอบ กรรณสูตร, 2542) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด เท่ากับ .9754

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำใช้เก็บข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แจกแบบสอบถามแก่พระสงฆ์ในเขตอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุมัติหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย จากสาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช เสนอต่อเจ้าคณะอำเภอพนม เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลทำการศึกษาวิจัย

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแจกจ่ายแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมาย คือ พระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอพนมด้วยตนเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา ทั้งหมด 100 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง หลังจากนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของพระสงฆ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technique)

วิธีการนำเสนอและรายงานผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนำเสนอโดยใช้ตารางประกอบด้วยค่าความถี่ และร้อยละ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นข้อมูลมาตราส่วนประเมินค่า นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบด้วยค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาสาระประเด็นสำคัญ แล้วนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. จำแนกอายุ พบว่าพระสงฆ์สงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 43 รูป คิดเป็นร้อยละ 43.0 รองลงมาคืออายุ 31 - 40 ปี จำนวน 27 รูป คิดเป็นร้อยละ 27.0 รองลงมาคืออายุ 21- 30 ปี จำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.0 และน้อยที่สุดมีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 12.0

2. จำแนกพรรษา พบว่าพระสงฆ์สงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพรรษา 6 - 10 พรรษา โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 33 รูป คิดเป็นร้อยละ 33.0 รองลงมาคือพรรษา 1 - 5 พรรษา จำนวน 29 รูป คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคือพรรษา 11 - 20 พรรษา จำนวน 25 รูป คิดเป็นร้อยละ 25.0 และน้อยที่สุดมีพรรษา 21 พรรษาขึ้นไป จำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 13.0

3. จำแนกการศึกษาทางโลก พบว่า พระสงฆ์สงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาทางโลก ระดับมัธยมศึกษา โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 56 รูป คิดเป็นร้อยละ 56.0 รองลงมาคือการศึกษาทางโลก ระดับประถมศึกษา จำนวน 34 รูป คิดเป็นร้อยละ 34.0 รองลงมาคือการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 6 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.0 และน้อยที่สุดมีการศึกษาทางโลก ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 4 รูป คิดเป็นร้อยละ 4.0

4. จำแนกการศึกษาทางธรรม พบว่า พระสงฆ์สงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมชั้นเอก โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 41 รูป คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมาคือการศึกษาทางธรรม ระดับนักธรรมชั้นโท จำนวน 30 รูป คิดเป็นร้อยละ 30.0 รองลงมาคือการศึกษาทางธรรมระดับนักธรรมชั้นตรี จำนวน 26 รูป คิดเป็นร้อยละ 26.0 และน้อยที่สุดมีการศึกษาทางธรรมระดับประโยค 1-3 เปรียญธรรม 4-6 และเปรียญธรรม 7-9 จำนวน 1 รูป เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 1.0

5. จำแนกตำแหน่ง พบว่าพระสงฆ์สงฆ์ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพระลูกวัดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมาอื่น ๆ หัวหน้าที่พักสงฆ์เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล ฯ คิดเป็น

ร้อยละ 32.0 รองลงมารองเจ้าอาวาส คิดเป็นร้อยละ 3.0 และผู้ช่วยเจ้าอาวาสคิดเป็นร้อยละ 1.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยรวมทั้ง 7 ด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านคุณลักษณะของความเป็นผู้นำมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ด้านศาสนวัตถุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ด้านศาสนบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ด้านศาสนพิธี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ด้านการศึกษาอบรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 ด้านปัจจัยการบริหารงานของพระสังฆาธิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 ตามลำดับ

1. ด้านคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำโดยภาพรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก 2 ข้อและ ระดับมากที่สุด 2 ข้อ

2. ด้านศาสนวัตถุพบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านศาสนวัตถุโดยภาพรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านศาสนวัตถุอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และ ระดับมากที่สุด 2 ข้อ

3. ด้านศาสนบุคคล พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านศาสนบุคคล โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนบุคคลในระดับมาก 1 ข้อ และระดับมากที่สุด 3 ข้อ

4. ด้านศาสนพิธี พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีด้านศาสนพิธีโดยภาพรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านศาสนพิธีอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และระดับมากที่สุด 2 ข้อ

5. ด้านการศึกษาอบรม พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการศึกษาอบรมโดยภาพรวมแล้ว อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.48 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านการศึกษาอบรม อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ และ ระดับมากที่สุด 2 ข้อ

6. ด้านปัจจัยการบริหารงานของพระสังฆาธิการ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปัจจัยการบริหารงานของพระสังฆาธิการโดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าพระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านปัจจัยการบริหารงานของพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

7. ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการด้านการบริหารงานบุคคล อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ

ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สรุปได้ดังนี้ พระสงฆ์ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีนั้น มีปัญหาและอุปสรรค คือ พระสังฆาธิการแต่ละวัดในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีส่วนใหญ่ มักจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัดและชุมชนใกล้เคียงอยู่ในระดับปานกลาง และทำงานแบบเชิงรับอยู่กับวัดเสีย ยังไม่ขยายขอบเขตการทำงานลงสู่ชุมชน ทำให้ขาดการรับรู้ข้อมูลและสภาพปัญหาที่แท้จริง ตลอดจนขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนที่อยู่โดยบริเวณรอบวัดของตน ทำให้การพัฒนาไม่ค่อยมีประสิทธิภาพพออย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งการเป็นผู้นำของพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ ยังไม่มีการทำงานอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ยังขาดนโยบาย ขาดการวางแผนและมีทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจน และ ขาดการทำงานเป็นเครือข่ายเดียวกัน เท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ต่างวัดต่างทำ และที่สำคัญ คือขาดบุคลากรที่มีคุณภาพที่จะมาสนองงานคณะสงฆ์ในแต่ละด้านจึงทำให้เกิดปัญหาที่เกิดขึ้นกับพระลูกวัดและชาวบ้านอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาคือพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาในส่วนต่าง ๆ ของวัดและชุมชนที่ตนอาศัยและปกครองอยู่ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคลหรือศาสนวัตถุ และควรปฏิบัติแบบเชิงรุก โดยมีการขยายขอบเขตการทำงานให้รับรู้และรับทราบสภาพปัญหาใน

การพัฒนาวัดและชุมชนอย่างแท้จริงในทุกด้านตลอดจนให้สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนที่อยู่โดยบริเวณรอบวัดของตนให้มากขึ้น มีภาวะผู้นำในการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม คือ จะต้องกำหนดนโยบายในการบริหารงานให้ชัดเจน และวางระบบการทำงานเป็นเครือข่ายสร้างความเป็นเอกภาพให้องค์กรคณะสงฆ์ และที่สำคัญจะต้องเน้นพัฒนาคุณภาพพระภิกษุสามเณรในเขตปกครอง เพื่อจะได้เป็นศาสนทายาทสืบทอดพระพุทธศาสนาต่อไปในอนาคต

อภิปรายผล

จากการศึกษาความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำ จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำ ในเรื่องมีความรู้ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ รู้แนวทางของการพัฒนา เพื่อความเจริญ และความเป็นกฏระเบียบเรียบร้อยรองลงมาคือ มีความเป็นผู้นำที่เชื่อมั่นในการกระทำและเชื่อมั่นในการตัดสินใจ รองลงมาคือมีแนวทางของการปกครองวัดและชุมชนตามแบบธรรมาธิปไตย และการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และมีแนวทางของการปกครองวัด และชุมชนตามแบบธรรมาธิปไตย ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตโต) ที่ว่า พระสังฆาธิการควรจะใช้การปกครองแบบการใช้พระเดชพระคุณ พ่อปกครองลูก หรือครูอาจารย์ปกครองศิษย์ เป็นแบบที่ดูแลน้องอันสืบเนื่องมาเป็นประเพณีอันมีมาแต่สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงปกครองคณะสงฆ์ทรงจัดตั้งวางระเบียบต่าง ๆ ก็เพื่อให้บริษัทคือ พระสงฆ์และประชาชน ได้ประโยชน์จากพระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงสั่งสอนให้มีความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกันและทำทุกอย่างด้วยความพร้อมเพียงในหมู่คณะ พระองค์ได้แสดงบทบาทของความเป็นครูผู้รู้ เพื่อให้มีความเป็นระเบียบแบบแผนเป็นที่เคารพศรัทธาเป็นเนติแห่งความดีงามและประโยชน์ที่พึงประสงค์ การบริหารองค์การชาวพุทธควรกระจายอำนาจให้มากขึ้นแม้ว่าการปกครองคณะสงฆ์ก็ไม่จำเป็นต้องเลียนแบบระบบราชการที่ชักช้าไม่ทันการ และคณะสงฆ์อาจจะคิดระบบการปกครองให้มุ่งพัฒนาให้วัดแต่ละวัดให้เข้มแข็งเป็นที่พึ่งของชุมชนอย่างแท้จริง จากนั้นวัดทั้งหลายก็ต้องสร้างเครือข่ายโยงใยร่วมกันทำงานทั่วประเทศ ทั้งพยายามลดขั้นตอนสายบังคับบัญชาที่ซ้ำซ้อนไม่ทันการณ์โดยปรับปรุง

ระบบพระสังฆาธิการ หรือทำเนียบเจนีไว้งให้กับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (พระเมธีธรรมมาภรณ์, (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2539)

ด้านศาสนวัตถุ จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านศาสนวัตถุมากที่สุด ในเรื่องมีการเอาใจใส่ในการบูรณะปรับปรุง และปฏิสังขรณ์ศาสนสถานภายในวัด รองลงมาคือ มีการควบคุมดูแลการก่อสร้างให้สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย รองลงมาคือมีการปรับปรุงสภาพพื้นที่วัดให้เหมาะกับการจัดกิจกรรม และมีแนวคิดและสร้างศาสนวัตถุเหมาะสมกับพื้นที่ในวัดและเป็นระเบียบข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ปกรณ์ ต้นสกุล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของพระสังฆาธิการในวัดพัฒนาตัวอย่าง” จากผลการศึกษาพบว่า ด้านอาคารเสนาสนะ มีสภาพการบริหารมากกว่าด้านอื่น ๆ ภายในวัด ซึ่งสะดวกในเรื่องวัสดุก่อสร้าง แรงงาน ซึ่งมีเยอะมากในยุคปัจจุบัน และพระสังฆาธิการส่วนใหญ่จะเน้นการซ่อมแซมมากกว่าการสร้างใหม่จะเกี่ยวเนื่องด้วยพื้นที่ในวัด ในด้านปัจจัยขาดงบประมาณในการก่อสร้าง และการพัฒนาวัด พระสังฆาธิการต้องช่วยเหลือตนเอง ประชาชนไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมระหว่างวัดและชุมชน พระสังฆาธิการควรที่จะได้รับถวายความรู้ และส่งเสริมให้เข้าใจทางด้านการบริหารทั่วไป ควรจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาวัด ด้านอาคารเสนาสนะเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับเศรษฐกิจปัจจุบัน (ปกรณ์ ต้นสกุล, 2545)

ด้านศาสนบุคคล จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านศาสนบุคคลมากที่สุด ในเรื่องมีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรสามารถอบรมสั่งสอนธรรมะแก่ประชาชน รองลงมาคือมีการอบรมสั่งสอนข้อวินัยเบื้องต้นแก่พระภิกษุสามเณรใหม่ เพื่อประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง รองลงมาคือมีการตักเตือนติดตามและดูแลพฤติกรรมของพระภิกษุ สามเณร และเมื่อผู้นั้นออกนอกกลุ่มนอกทาง และมีการคัดกรองบุคคลตามกฎระเบียบโดยไม่ละเลยสำหรับผู้ที่จะเข้ามาบวชเรียนข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชาญณรงค์ หินเกิด ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการกับการพัฒนาวัดจังหวัดมหาสารคาม” จากการศึกษาพบว่า ในการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมสำนักบาลีและนักธรรม รวมถึงควบคุมดูแลเอาใจใส่และส่งเสริมสนับสนุนในเรื่องการศึกษาให้มีเรื่องพระวินัยเบื้องต้น เพราะการศึกษาเป็นหัวใจสำคัญที่จะพัฒนาบุคลากรทางด้านพระพุทธศาสนาให้มีความรู้เรื่องนักธรรมและบาลี เพื่อที่จะได้นำความรู้ไปอบรมสั่งสอนประชาชน และรักษาพระพุทธศาสนาไว้ได้ พระสังฆาธิการจึงมีภาระหน้าที่ใน

ด้านการอบรมสั่งสอน ให้ความรู้ที่ถูกต้องอันจะนำไปสู่ความมั่นคงและเจริญงอกงามของพระพุทธศาสนาสืบไปและพระสังฆาธิการส่วนใหญ่ใช้วัดตนเองเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมการศึกษาทางธรรมและทางโลก ปกครองวัดด้วยความเรียบร้อยเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามบทบาทหน้าที่ด้วยดีเสมอมา รวมทั้งให้สาธารณสงเคราะห์ตามฐานานุรูป (ชาญณรงค์ หินเกิด, 2542)

ด้านศาสนพิธี จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านศาสนพิธีมากที่สุด ในเรื่องมีการปรับปรุงรูปแบบของการประกอบศาสนพิธีให้มีความเหมาะสม รองลงมาคือมีการอำนวยความสะดวก แก่ผู้กระทำการพิธีกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนารองลงมาคือมีการส่งเสริมให้มีการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนและมีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมและพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ และคณะได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาในภาคกลางและภาคตะวันออก” ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ คือบทบาทด้านการอบรมเรื่องสวดมนต์ไหว้พระ ทำวัตรสวดมนต์ การอบรมสั่งสอนให้ประชาชนฝึกสวดมนต์และปฏิบัติวัตรสวดมนต์ การอบรมสั่งสอนจริยธรรม แนวทางการดำรงชีวิตที่ดีงาม การอบรมสั่งสอนและให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร การแต่งหนังสือทางพุทธศาสนาการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาวัดและพระภิกษุสามเณรให้ทันสมัยการสงเคราะห์ประชาชน (มาณี ไชยธีรานุวัฒน์ศิริ และคณะ, 2541)

ด้านการศึกษาอบรม จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการศึกษาอบรมมากที่สุด ในเรื่องมีการส่งเสริมการเรียนนักธรรม ธรรมศึกษาและบาลีแก่พระภิกษุ สามเณร และเยาวชน รองลงมาคือมีการส่งเสริมให้มีการอบรมจริยธรรม และการบำเพ็ญกรรมฐานแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนรองลงมาคือมีการส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรภายในวัดทำวัตรหรือไหว้พระสวดมนต์เช้า-เย็นและมีการส่งเสริมการเรียนพระปริยัติธรรมสายสามัญแก่พระภิกษุ สามเณร และมีการส่งเสริมให้มีการอบรมจริยธรรม ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ วรพงษ์ แสนเมือง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานของวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการศึกษา 11” จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นในด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ใน

ระดับปานกลางทุกข้อ เพราะว่าพระสังฆาธิการท่านได้ให้ความสำคัญในงานด้านการศึกษา สงเคราะห์ในระดับใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการการจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่าง ๆ การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็ก ก่อนเกณฑ์ในวัด ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงเรียนวิถิพุทธ การจัดตั้งโรงเรียนพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์ การประสานการจัดหางบประมาณในการสร้างอาคารเรียน ห้องเรียน หรือ ห้องจริยศึกษา และการจัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดเพื่อสงเคราะห์เด็ก และเยาวชน เพราะว่า เป็นภาระหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุและ สามเณรที่บรรพชาอุปสมบทเข้ามาได้มีการเรียนการสอนวิชาสามัญให้มีความรู้ทันกับโลกในยุค ปัจจุบันหรือการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้เยาวชนเข้ามาศึกษาเล่าเรียนวิชา พระพุทธศาสนา นอกจากนี้พระสงฆ์ยังจะต้องช่วยเหลือเกื้อกูลแก่สถาบันการศึกษาหรือการ สงเคราะห์เยาวชนทั้งก่อนวัยเรียนและในวัยเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องต่าง ๆ ตามสมควร การศึกษาสงเคราะห์นั้นเป็นการจัดการศึกษาให้พระภิกษุสามเณรและประชาชน อย่างทั่วไป และบทบาทในการสงเคราะห์ประชาชน บทบาทด้านคุณธรรม จริยธรรมให้ ประชาชนเป็นคนดีของสังคม (วรพงษ์ แสนเมือง, 2546)

ด้านปัจจัยการบริหารงานของพระสังฆาธิการ จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็น ของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำ ที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านปัจจัยการบริหารงานของเจ้า อวาสมากที่สุด ในเรื่องมีการดำเนินการประชุมชี้แจง และการกำหนดแนวทางในการร่วมกัน ประสานงานรองลงมาคือ มีความสามารถในการชี้แจงการมอบอำนาจหน้าที่ และความ รับผิดชอบให้กับผู้ปฏิบัติงานแต่ละฝ่าย รองลงมาคือมีความสามารถในการเลือกใช้บุคลากรให้ เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ของงานนั้น ๆ และมีการแต่งตั้ง แบ่งงาน หรือการจัดหน่วยงาน ให้กับบุคคลที่อยู่ในสายงานการบังคับบัญชา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นันทวรรณ อิศรา นุวัฒน์ชัย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในโลกาภิวัตน์: ศึกษาจากหลักพุทธ ธรรม” จากผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำที่ดีตามหลักพุทธธรรม ผู้นำจะต้องยึดหลักธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 ธรรมาธิปไตยพละ 4 และสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น เป็นคุณธรรมสำหรับการ ปฏิบัติหน้าที่ของตน เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการงานทุกอย่างได้บรรลุผลสำเร็จที่วางไว้ และ นำพาหมู่คณะและสังคมไปสู่ความสงบสุข มีความเรียบร้อย และมั่นคงตลอดไป รูปแบบผู้นำที่ พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่เกิดจากการประยุกต์ของภาวะผู้นำตามแนวคิดตะวันตกและพุทธ ธรรม ย่อมประกอบด้วยหลักการ 3 ประการ คือ หลักการครองตน ครองคน และครองงาน โดยมุ่งเน้นให้ผู้นำเกิดการพัฒนาดน พัฒนาคณ และพัฒนาระบบงานให้มีคุณภาพและสมบูรณ์ แบบ (นันทวรรณ อิศรานุวัฒน์, 2549)

ด้านการบริหารงานบุคคล จากผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุดในเรื่องมีการแต่งตั้งบุคคลจัดหางบประมาณที่ใช้ในการติดต่อประสานงานกับองค์กรอื่น ๆ รองลงมาคือมีการติดตามตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือมีการคัดเลือกหรือแต่งตั้งบุคคลที่จะเข้ามาทำงานได้อย่างเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขา และมีการจัดกิจกรรม หรือการจัดประชุมอบรมเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ และข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพระมหาสมพงษ์ บุญเต็ม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณีเขตตอนเมืองกรุงเทพมหานคร” จากผลการศึกษาพบว่า ในการเผยแผ่ธรรมะอบรมสั่งสอนพระภิกษุ สามเณร และประชาชน จะต้องมีการคิดหาวิธีการเผยแผ่ อบรมโดยใช้สื่อทันสมัย เข้าถึงกลุ่ม เป้าหมายได้ง่ายขึ้น และจะต้องมีการวางแผนประชุมก่อนจะดำเนินงาน โดยหาผู้ชำนาญในแต่ละด้านทั้งเทคโนโลยีและเนื้อหาความรู้ ก็เช่นเดียวกันการจะดำเนินกิจกรรมใด ๆ จะต้องคัดกรองบุคลากร ที่เหมาะสมในหน้าที่ ความถนัดต่อบุคคลนั้น เมื่อดำเนินงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าอาวาสจะต้องมีการประเมินผลของการดำเนินงานและสรุปผลชี้แจงเพื่อนำไปประยุกต์ใช้และปรับปรุงในกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อความเรียบร้อยและถูกต้องสมบูรณ์ต่อไป (พระมหาสมพงษ์ บุญเต็ม, 2550)

ด้านปัญหาและอุปสรรคของพระสังฆาธิการ จากผลการวิจัยที่พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ ยังไม่มีการทำงานอย่างเป็นระบบ ต่างวัดต่างทำกล่าวคือ ยังขาดนโยบาย ขาดการวางแผนและมีทิศทางเป้าหมายที่ชัดเจน และ ขาดการทำงานเป็นเครือข่ายเดียวกัน จึงส่งผลให้การบริหารงานของคณะสงฆ์อำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประสบกับปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะการบริหารงานของพระสังฆาธิการจะประสบผลสำเร็จได้นั้น พระสังฆาธิการจะต้องบริหารตามหลักธรรมาธิปไตย สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนัส ภาควณิ และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการบริหาร ของเจ้าอาวาสทุกรูป มีกระบวนการ "แบบธรรมาธิปไตย" กล่าวคือ เป็นการบริหารที่ทุกคนมี ส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นในลักษณะการปรึกษาหารือโดยมุ่งประโยชน์ส่วน รวมเป็นที่ตั้งและ ปัจจัยที่ส่งผลความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน แบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยหลักหรือปัจจัยโดยตรง ประกอบด้วย ความสามารถพิเศษ หรือคุณลักษณะ เฉพาะพิเศษของเจ้าอาวาส บุคลิกภาพ ภาวะผู้นำ เช่น ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความซื่อสัตย์ การปฏิบัติตนในพระธรรมวินัย และกระบวนการบริหารและการทำงานอย่างเป็นระบบ อาทิ การ จัดองค์กรการบริหาร บุคลากร การติดตามงาน การบริหารการเงิน เป็นต้น และปัจจัยเสริมคือปัจจัยที่มีส่วน

สนับสนุนได้แก่ สภาพแวดล้อมทำเลที่ตั้งวัดและการที่วัดมีลักษณะพิเศษเฉพาะ เช่น เป็นโบราณสถานมีโบราณวัตถุทางศิลปวัฒนธรรมและอื่น ๆ (มนัส ภาควัฒน และคณะ, 2544)

จากผลการวิจัยพบว่า พระสังฆาธิการแต่ละวัดในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี มักจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัดและชุมชนใกล้เคียงอยู่ในระดับปานกลาง ทำงานแบบเชิงรับไม่ขยายขอบเขตการทำงานลงสู่ชุมชน ขาดความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชนทำให้ขาดการรับรู้ข้อมูลและสภาพปัญหาที่แท้จริง ตลอดจนทำให้การพัฒนาไม่ค่อยมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งประเด็นนี้มีความสำคัญมาก เพราะวัดอยู่ได้เพราะชุมชนและชุมชนจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับบทบาทของวัด โดยเฉพาะพระสังฆาธิการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุทัย พลเทโว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาสังคมชุมชน โดยเห็นได้จากบทบาทและงานของพระสงฆ์ ที่ส่วนหนึ่งได้ส่งผลเป็นความเจริญงอกงามไปบุุญและความอยู่รอดของสังคม ชุมชน การแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำให้หรือการกระทำอื่นใดในส่วนที่เป็นการคืนกลับให้สังคม อย่างน้อยพระสงฆ์ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้เยียวยาความยากไร้ทางกายและวิญญาณของสังคมในระดับหนึ่ง การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในส่วนของการงานด้านการพัฒนาชุมชนหรือการสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง หรือให้สามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น จะทำให้เราทราบว่าพระสงฆ์ได้มีบทบาทอย่างไรบ้างในสังคม และยังเป็นคุณูปการยิ่งแก่สังคมชุมชน เพราะในฐานะที่พระสงฆ์หรือสถาบันสงฆ์เป็นองค์กรหนึ่งทางสังคม และเป็นพลังสำคัญของการสร้างสรรค์พัฒนาในระดับรากหญ้า และเพื่อให้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ให้มีความเข้มแข็งอย่างมีทิศทาง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมชุมชนที่พระสงฆ์จักเข้าไปดำเนินการพัฒนาในอนาคต ในฐานะที่พระสงฆ์นั้นเป็นผู้นำตามธรรมชาติอย่างแท้จริงของสังคมและชุมชน (พระมหาอุทัย พลเทโว (พลเทพ), 2549)

สรุป

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ความเจริญของวัตถุทำให้มีผลกระทบกับพระพุทธศาสนา จึงมีความจำเป็นที่พระสังฆาธิการ ซึ่งเป็นผู้นำพระศาสนาที่จะต้องมีการปรับตัวของตน และระบบการปกครองของคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับโลกปัจจุบันที่มีความเจริญทางด้านวัตถุอย่างต่อเนื่องไม่หยุดยั้ง จากความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภาวะผู้นำที่พระสังฆาธิการควรทำหรือได้รับความคาดหวังให้ทำ สามารถจำแนกโดยสรุปได้เป็น 2 ประการ คือ

ประการแรก ควรให้ความสนใจแก่พระสงฆ์ผู้ได้ปกครอง ตลอดถึงประชาชน โดยรอบวัดเพราะจะส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้เกิดขึ้นกับบุคคลากร สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ

ประชาชนและชุมชนรอบ ๆ วัด อันจะส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการประสบความสำเร็จได้

ประการที่สอง พระสังฆาธิการจะต้องพัฒนาแนวนโยบายตลอดถึงรูปแบบการบริหารงานของคณะสงฆ์ให้รวดเร็วและทันสมัย นำหลักการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงานพระพุทธศาสนา เช่น กำหนดแผนนโยบายและยุทธศาสตร์การบริหารงานให้ชัดเจน

นอกจากนี้ พระสังฆาธิการจะต้องมีปัญญามองการณ์ไกล มีทักษะทางด้านความคิดที่จะก่อให้เกิดการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมได้

และจากสภาพปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี คณะสงฆ์ควรเร่งจัดให้มีการส่งเสริมและการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้วยการจัดฝึกอบรมให้มีความเก่ง ๆ ทุกด้าน โดยประยุกต์พุทธวิธีการบริหารของพระพุทธเจ้ามาเป็นแนวทางในการบริหารกิจการของคณะสงฆ์ พร้อมกับการฝึกทักษะในการเข้าหาชุมชน การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน หรือกิจกรรมการแก้ไขปัญหให้กับชาวบ้าน อันจะส่งผลต่อภาพลักษณ์โดยรวมของคณะสงฆ์ที่สามารถสร้างความเชื่อมั่น ความเคารพศรัทธาเลื่อมใสแก่ประชาชนทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของพระสงฆ์ด้านภาวะผู้นำที่มีต่อพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1.1 ด้านคุณลักษณะของภาวะผู้นำ จากผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ พระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรที่จะให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมประชุมตามมติมหาเถรสมาคมทุกครั้ง เมื่อมีการจัดประชุมขึ้น เพื่อความพร้อมเพรียงและเป็นไปในทิศทางเดียวกันของคณะสงฆ์ในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานีพระสังฆาธิการก็ควรที่จะจัดประชุมเพื่อชี้แจงข่าวสารการประชุมหรือเพื่อชี้แจงกฎระเบียบภายในวัด และใช้พระธรรมวินัยในการดูแลควบคุมพระภิกษุสามเณรภายในวัด ทำให้ลดความสำคัญของการออกกฎระเบียบเพื่อหมู่คณะ ซึ่งอาจจะเป็นช่องทางให้บุคคลผู้ไม่สนใจปฏิบัติตามพระธรรมวินัยขาดรูปธรรมในการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อความเรียบร้อยดีงามของหมู่คณะทุกเดือน

1.2 ด้านศาสนวัตถุจากผลการศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะ คือพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรวางแผนในการใช้พื้นที่เพื่อในอนาคตข้างหน้าอาจจะมีการขยายขยาย หรือใช้พื้นที่เพื่อจัดกิจกรรมต่าง ๆ และไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนขยายขยายในภายหลัง พระสังฆาธิการควรคำนึงถึงพื้นที่ใช้สอยภายในวัดเพื่อเอาไว้ทำกิจกรรมทาง

พระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมอื่น ๆ รวมไปถึงจะได้เป็นศูนย์รวมของประชาชนที่ต้องการมาพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อความสงบของจิตใจ เพราะภายในวัดดูเป็นระเบียบไม่เกะกะสายตา

1.3 ด้านศาสนบุคคลพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรที่จะเข้มงวดกวดขันในการรับบุคคลที่จะเข้ามาบรรพชาอุปสมบทรวมไปถึงลูกศิษย์วัดเพื่อป้องกันบุคคลที่หนีความผิดทางกฎหมายหรืออาจเป็นบุคคลอันตรายต่อพระพุทธศาสนาได้ ดังนั้นพระสังฆาธิการที่จะต้องดูแลเรื่องนี้ด้วยตนเองเพราะอำนาจได้จขาด รวมทั้งพระอาคันตุกะที่จะย้ายมาอยู่หรือมาขอพัก ซึ่งพระสังฆาธิการจะต้องเข้ามาสอบถามและพิจารณาเป็นลำดับไป พร้อมทั้งสอดส่องดูแลความประพฤติ และควรมีกฎระเบียบที่ชัดเจนเพื่อให้พระภิกษุและสามเณรประพฤติตามอย่างเคร่งครัด

1.4 ด้านศาสนพิธีพระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรคำนึงถึงความถูกต้องและเหมาะสมกับกิจกรรมบางอย่างที่จัดขึ้นตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาบ้างหรือเทศกาลตามประเพณีต่าง ๆ และพระสังฆาธิการควรที่จะกวดขันในเรื่องของมีนเมาและอบายมุขทั้งหลายทั้งปวง เพราะพื้นที่วัดเป็นที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่ปลูกฝังพระธรรมคำสั่งสอนเพื่อให้ประชาชนเป็นคนมีศีลธรรมดังนั้นพระสังฆาธิการควรที่จะกำหนดกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด อาจจะเป็นแผ่นป้าย หรือเป็นคำกลอนติดไว้ตามพื้นที่ต่าง ๆ ในวัดเพื่อเตือนสติประชาชนที่ผ่านเข้ามาในวัด และในการจัดงานตามวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือตามประเพณีเจ้าคณะปกครองสงฆ์ควรจะมีประเด็นในการประชุมในเรื่องสมควรและไม่สมควรในการจัดงานไม่ควรคำนึงถึงเรื่องปัจจัย ควรคำนึงถึงความถูกต้องและให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นสำคัญ

1.5 ด้านการศึกษาอบรม พระสังฆาธิการในอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรจะกระตือรือร้นในเรื่องของการสนับสนุนพระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติสายสามัญ รวมไปถึงการศึกษานักธรรมและจะต้องให้พระภิกษุสามเณรเข้าใจอย่างแท้จริง และนำไปปฏิบัติอย่างไม่ละเลย เมื่อในวัดมีความเข้มแข็งแล้วจะได้กระจายไปสู่ประชาชน จะทำให้สังคมไม่เสื่อมไปมากกว่านี้

1.6 ด้านปัจจัยการบริหารงานของพระสังฆาธิการพระสังฆาธิการจะต้องเป็นหลักสำคัญในการประสานงานภายในวัดทั้งในการชี้แจงแนวทางให้กับบุคคลที่มีความสามารถเพื่อความเรียบร้อย และลดปัญหาในงานนั้น ๆ

1.7 ด้านการบริหารงานบุคคลในการคัดกรองบุคคลที่มีความสามารถในการทำงาน ให้ตรงกับความสามารถของบุคคลกรพระสังฆาธิการจะต้องให้พระภิกษุสามเณรในวัดมีส่วนร่วมในการทำงานทุกครั้งเพื่อความชำนาญ และมีบุคคลกรที่มีความสามารถเพิ่มขึ้น และควรมีการจัดประชุมชี้แจงงานทั้งพระภิกษุและคณะกรรมกรให้เข้าใจและให้ทำงานร่วมกันเพื่อยังความสามัคคีวัดกับประชาชน พร้อมทั้งหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ให้มีส่วนร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษากระบวนการพัฒนาภาวะผู้นำ และประสิทธิภาพในการพัฒนาชุมชนของคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ เพื่อหาวิธีที่เหมาะสมในการพัฒนาวัดหรือพัฒนาชุมชนในยุคปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงลึกถึงแนวทางการบริหาร และการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนของในด้านการส่งเสริมความสามัคคี และความขัดแย้งในสังคมปัจจุบัน โดยการประยุกต์ใช้หลักธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

2.3 ควรศึกษาถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติความเป็นผู้นำของคณะสงฆ์ในระดับต่าง ๆ และเจ้าอาวาสต่อการพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ชาญณรงค์ หินเกิด. (2542). บทบาทของพระสังฆาธิการกับการพัฒนาวัดในจังหวัดมหาสารคาม. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นันทวรรณ อีสรานวัฒน์. (2549). ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์ : ศึกษาจากหลักพุทธธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนดรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- ปกรณ์ ต้นสกุล. (2545). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานของพระสังฆาธิการในวัดพัฒนาตัวอย่าง. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ประกอบ กรรณสูตร. (2542). *สถิติเพื่อกำารวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พระครูสิริจันทนิวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม). (2549). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธ*. นิติธรรม: กรุงเทพมหานคร.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมพงษ์ บุญเต็ม. (2550). บทบาทพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคม : ศึกษากรณีเขตตอนเมืองกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาอุทัย พลเทโว (พลเทพ). (2549). ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- พระเมธีธรรมมาภรณ์, (ประยูร ธมมจิตโต). (2539). *การปกครองคณะสงฆ์ไทย (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พิสิฐ เจริญสุข. (2538). *คู่มือการปฏิบัติงานของหน่วยอบรมประจำชนประจำตำบล*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. (2538). *ลักษณะสังคมไทย*. สำนักพิมพ์พิธการพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
- มนัส ภาควัฒนิต และคณะ. (2544). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- มาณี ไชยธีรานุวัตรศิริ และคณะ. (2541). *บทบาทของพระสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ : กรณีศึกษาภาคกลางและภาคตะวันออก. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- วรพงษ์ แสนเมือง. (2546). *การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานของวัดพัฒนาตัวอย่างในเขตการศึกษา 11. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. สถาบันราชภัฏนครราชสีมา*.
- สำนักงานเจ้าคณะอำเภอพนม. (2562). *บัญชีสำมะโนครัว พระภิกษุนอกพรรษากาลคณะสงฆ์อำเภอพนม. คณะสงฆ์อำเภอพนม: สุราษฎร์ธานี*.